

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS**

417. *Elmis aenea* (Ph. MÜLLER, 1806) (*Coleoptera: Elmidae*) – potwierdzenie występowania w Polsce niżowej

Elmis aenea (Ph. MÜLLER, 1806) (*Coleoptera: Elmidae*) – confirmed occurrence in lowlands of Poland

KEY WORDS: *Elmidae, Elmis aenea*, new records, N Poland.

W Polsce występuje 18 gatunków *Elmidae* [= *Limniidae*]. Większość danych faunistycznych pochodzi sprzed co najmniej kilkudziesięciu lat, a występowanie kilku gatunków w krajowej faunie od dawna nie było potwierdzane nowymi znaleziskami.

Chrzążce z rodziny *Elmidae* całe życie spędzają w wodzie. Specyficzna forma oddychania imagines, zwana oddychaniem plastronowym, polega na pobieraniu tlenu z wody za pośrednictwem warstewki powietrza utrzymującej się na hydrofobowych włoskach na spodniej stronie ciała. Ten typ oddychania jest przyczyną wrażliwości *Elmidae* na zanieczyszczenia wód, zwłaszcza detergentami, których obecność zmienia napięcie powierzchniowe wody, uniemożliwiając oddychanie. Dlatego występowanie omawianych chrząszczy ogranicza się do czystych, dobrze natlenionych cieków, a większość stanowisk *Elmidae* skupia się w terenach górskich i podgórskich. WIEŻŁAK (1986: Klucze oznacz. Owad. Pol., XIX, 48-49: 1-67.) wyróżnia dwie grupy ekologiczne – gatunki reofilne, stenotermiczne, zasiedlające głównie strumienie i potoki na przedgórzu i w górach oraz gatunki eurytermiczne, które żyją na niżu i przedgórzu, w ciekach, jeziorach i innych zbiornikach z wodą cieplejszą. Interesującym zjawiskiem opisywanym przez WIEŻŁAKA (1986: *ibid.*) jest istnienie par wikaryzujących steno- i eurytermicznych gatunków, występujących odpowiednio w górach i na niżu, np. *Limnius perrisi* (DUF.) – *Limnius volcmari* (PANZ.), *Elmis aenea* (Ph. MÜLL.) – *Elmis maugettii* LATR. To właśnie przekonanie o stenotermiczności *Elmis aenea* było przyczyną wątpliwości WIEŻŁAKA (*ibid.*) dotyczących występowania tego gatunku w północnej Polsce.

Elmis aenea występuje w północnej i środkowej Europie, ponadto znany jest z Włoch i Półwyspu Iberyjskiego (BURAKOWSKI i in. 1983: Kat. Fauny Pol., XXIII, 9: 1-294). Według autorów „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983: *ibid.*), dane o występowaniu w północnej Polsce wymagały potwierdzenia. Ostatnie informacje o występowaniu na Pojezierzu Pomorskim pochodzą sprzed ponad 120 lat.

W trakcie badań faunistycznych prowadzonych w południowej części Pojezierza Pomorskiego odnalazłem kilka stanowisk tego chrząszcza:

- Bory Kujawskie (XV41), strumień Potok, przy ujściu do rzeki Łobżonki, 5 VIII 2004 – 6 exx., na kawałkach drewna.
- Piła - Koszyce, „Źródlika Koszyckie” (XU19), 15 III 2003 – 4 exx., 17 V 2003 – 1 ex.,

strumień w łęgu źródłiskowym, na kawałkach drewna.

- Piła, os. Górne 2 km W (XU19), 10 IV 2004 – 1 ex., lasy komunalne, na cegle w strumieniu.

Dziękuję Panu dr. Manfredowi JAECHOWI (Naturhistorisches Museum, Wiedeń) za potwierdzenie prawidłowości oznaczeń zebranych okazów.

Rafał RUTA, Inst. Zool. UW., Wrocław

418. Nowe dane o występowaniu obnażaczowatych *Argidae* (*Hymenoptera: Symphyta*) w Polsce – część II

New data on the occurrence of *Argidae* (*Hymenoptera: Symphyta*) in Poland – part II

KEY WORDS: *Hymenoptera, Argidae*, new records, Poland.

Arge nigripes (RETZIUS, 1783)

- Podlasie: Biebrzański Park Narodowy, Basen Południowy, Wąskowo (UTM: FE55), 1 VI 2004 – 1 ♂, na łące, leg. J. GUTOWSKI (JG).
- Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków, Las Wolski, Polana Malczewskiego (DA14), 27 V 2004 – 1 ♀, na *Aegopodium podagraria* L., leg. D. SOŁTYK (DS).
- Roztocze: Machnów (FA88), 13 VI 1997 – 1 ♂, na murawie kserotermicznej, leg. R. ROZWAŁKA (RR).
- Bieszczady: Bieszczadzki Park Narodowy, Przełęcz Wyżna (FV14), 17 VII 1999 – 1 ♂, na łące przy potoku Wetlińskim, leg. B. WIŚNIEWSKI (BW).

Arge ochropus (GMELIN, 1790)

- Podlasie: Kołacze (FC60), 7 VI 1989 – 1 ♀, na łące, leg. W. PIOTROWSKI (WP).
- Roztocze: „Biała Góra” ad Tomaszów Lubelski (FA79), 15 VII 1997 – 1 ♀, 31 VII 1997 – 1 ♂ 2 ♀ ♀, 3–4 VIII 1997 – 1 ♀, na murawie kserotermicznej, leg. RR.
- Nizina Sandomierska: Janów Lubelski (FB01), 3 VII 1997 – 1 ♀, na łące, leg. WP.

Arge pagana (PANZER, 1798)

- Pobrzeże Bałtyku: Słowiński Park Narodowy, Rąbka (XA67), 6 VII 2004 – 1 ♀, na *Aegopodium podagraria* w brzezynie bagiennej *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, leg. WP.
- Puszcza Białowieska: Gródek, oddz. 468 (FD93), 10–11 VII 2004 – 2 ♂♂ 3 ♀♀, na roślinach zielnych, leg. J. KLONOWSKI (JK).
- Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Ojcowski Park Narodowy, Ojców (DA16), 31 VII 1999 – 1 ♂ 2 ♀♀, na *Aegopodium podagraria* przy potoku koło budynku Muzeum Parku, leg. BW.
- Roztocze: Machnów (FA88), 17 VI 1997 – 1 ♀, na murawie kserotermicznej, leg. RR.

Arge pullata (ZADDACH, 1859)

- Pobrzeże Bałtyku: Słowiński Park Narodowy, Rąbka (XA67), 2 VII 1999 – 1 ♀, 9 VII 1999 – 1 ♂, wyłowiono z wody na brzegu Morza Bałtyckiego, leg. WP.

Arge rustica (LINNAEUS, 1758)

- Pobrzeże Bałtyku: Woliński Park Narodowy, Międzyzdroje (VY67), 16 VI 1998 – 1 ♂ 1 ♀, na liściach buka *Fagus sylvatica* L., leg. WP.